

Een vrouw die van geen wijken weet

Ze is een boerendochter van het Hogeland, woonde in Kloosterburen en in Pieterburen. Latere wegen van de familie leidden naar Usquert, waar haar ouders toen (weer) gingen boeren. Onafhankelijk in denken en doen. Dat is ze – zeggen de mensen die haar kennen – altijd geweest. Van hen weet je ook dat Siet Tammens 'iets' in het verzet deed. Je ziet haar wel eens, meestal bij herdenkingen rond 4 mei. Ze is al net zo als veel andere mensen die 'iets' in het verzet in de Tweede Wereldoorlog hebben gedaan: over hun verleden spreken ze niet of zelden. Ze hebben er geen behoefte aan hun verhalen aan de grote klok te hangen. En achteraf de held uithangen willen ze al helemaal niet. Als het al eens ter sprake komt zeggen ze er vaak slechts fragmentarisch wat over, onopgesmukt en de eigen rol minimaliserend.

Over Siet Tammens is nu een boek verschenen, waarin ze haar levensverhaal vertelt. Opeens krijgt dat 'iets' in het verzet een achtergrond. Ze was – als enige vrouw – een kopstuk in het georganiseerde verzet in Groningen. Dat was niet omdat ze zich wilde mani-

Siet Tammens, zoals ze vorig gefotografeerd werd. De foto is in het boek opgenomen.

festeren. Het kwam op haar weg. Het was werk dat gedaan diende te worden. 'Een onverzettelijke Groningse vrouw'

kreeg het boek als titel mee. Dat is meteen een rake typing. Die onverzettelijkheid was er niet alleen in, maar ze-

ker ook na de oorlog toen ze zich groen en geel ergerde aan de loop die de dingen kregen. Misschien is bitterheid een te groot woord, maar ze kijkt in ieder geval met weinig plezier terug op die tijd. Het moet ook onwezenlijk zijn geweest: mensen als Siet Tammens die in de oorlog zwaar in het verzet zaten en daarmee hun leven op het spel zetten werden kort erna op het matje geroepen. Door mensen die in de oorlog aan de zijlijn waren blijven staan, zegt ze ergens in het boek, of door mensen die pas in de eindfase ervan partij kozen. De verzetsmensen hadden zich maar te verantwoorden. Voor de liquidaties die ze uitvoerden, voor de andere activiteiten die ze ondernamen. En het scheelde maar weinig, zo blijkt uit haar verhaal, of er waren verzetsmensen vervolgd voor de liquidaties, die – let wel: ná de oorlog – als moord werden beschouwd. Siet Tammens gruwde van dat soort dingen, ze ging – zoals ze dat soms ook tegen de Duitse bezetter deed – in de contramine. Uiteindelijk werd het haar allemaal toch teveel, ze raakte wekenlang overspannen, kroop toch weer uit deze donkere periode, maar besloot enige tijd later dat ze niet langer in Nederland wilde leven. Vanuit de stad Groningen – waar ze gedurende haar volwassen jonge leven overwegend woonde en werkte – trok ze naar Curacao. Was het een vlucht voor het oorlogsverleden? Het lijkt erop. Zelf zegt ze dat het land verlaten toch niet de oplossing was. "Ik ben er wel achter gekomen dat je jezelf altijd meeneemt."

Siet Tammens vertelt haar levensverhaal zonder opsmerk-

Ze heeft in de oorlog gruwelijke dingen beleefd, zoveel blijkt uit haar verhaal wel. Maar details verstrekt ze nergens, ze geeft gebeurtenissen als een feit aan. Ze had graag een groot gezin willen hebben. Het kwam er niet van. Na verkracht te zijn door een Duitse bewaker gedurende de periode van gevangenschap na haar arrestatie bleek later dat ze zelf als gevolg daarvan nooit kinderen zou kunnen krijgen. Over haar verblijf op het Scholtenshuis in Groningen vertelt ze dat het eerste onderhoud met de beruchte Lehnhoff 'heel naar' was. Details laat ze achterwege, zoals ze ook verder nauwelijks bijzonderheden vertelt over wat haar precies is overkomen in de benarde tijd die de Tweede Wereldoorlog heette. Maar wie een beetje tussen de regels door weet te lezen komt er al snel achter dat ze in die tijd haar portie echt wel heeft gehad.

Rechtuit, in denken en doen, dat is Siet Tammens ten voeten uit. Toen ze midden jaren zestig op een flat in Groningen kwam te wonen werd een achterneef van haar de buurman, de NSB-burgemeester in oorlogstijd in de stad. Hij probeerde contact te leggen met het verre familielid. Het werd niet op prijs gesteld. Zonder pardon werd nader contact afgevoerd.

(Het boek 'Een onverzettelijke Groningse vrouw' is opgetekend door Marius de Smet, onder redactie van het Verzetsmuseum in Amsterdam. Het is uitgegeven door Walburg Pers in Zutphen onder het IBSN 90.5730.106.7. Het is in de boekhandel verkrijgbaar en kost 29 gulden 50.

NVAN 0 - 7-00